

Utbildningsdepartementet

## **Remissyttrande över betänkandet Tid för undervisningsuppdraget – åtgärder för god undervisning och läraryrkenas attraktivitet (SOU 2025:26)**

Almega Utbildning (nedan kallat förbundet) har getts möjlighet att lämna synpunkter på ovan rubricerat betänkande och vill framföra följande.

Almega Utbildning är en arbetsgivar- och branschorganisation för fristående förskolor och skolor. Förbundet har cirka 820 medlemmar. Förbundets medlemmar är bundna av kollektivavtal och är verksamma över hela landet. Fristående förskolor och skolor fyller en viktig roll i svensk utbildning. I dag väljer drygt 420 000 elever och cirka 50 000 medarbetare fristående skolverksamheter.

### **Sammanfattning**

Förbundet **tillstyrker**

- förslagen om att informera vårdnadshavare och hem vid tillfällen som bestäms av förskolan, fritidshemmet eller skolan (avsnitt 6.3.1)
- förslagen om att informera om studieresultat, framgångar och utvecklingsbehov, dvs. ta bort ordet "fortlöpande" ur författningarna (avsnitt 6.3.2 och 6.3.3)
- förslag om att minska antalet utvecklingssamtal till minst ett per läsår (avsnitt 6.4.1)
- förslag om att förtydliga syftet med de skriftliga utvecklingsplanerna (avsnitt 6.5.1)
- förslag om att användningen av digitala system och verktyg i skolväsendet ska utredas (avsnitt 6.7) – se också de förslag som förbundet lägger i samband med avsnittet
- förslag om att personalens ansvar för att uppmärksamma och hantera kränkande behandling ska tydliggöras (avsnitt 7.4.1)
- förslag om att kravet på samband med verksamheten ändras till i verksamheten (avsnitt 7.4.3)
- delvis förslag om att lärares och förskollärares undervisningsuppdrag regleras (avsnitt 8.2.1)
- förslag om att lärares undervisningsuppdrag ska viktas med hänsyn till olika förutsättningar (avsnitt 8.2.2)
- förslag om att huvudmän och rektorer ska ges stöd i att skapa förutsättningar för undervisningsuppdraget (avsnitt 8.5)

### Förbundet **avstyrker**

- förslag om att anmälnings- utrednings- och åtgärdsskyldigheten ska begränsas till sådan kränkande behandling som är allvarlig eller upprepad (avsnitt 7.4.2)
- delvis förslag om att lärares och förskollärares undervisningsuppdrag regleras (avsnitt 8.2.1)
- förslag om högsta omfattning av lärares undervisningstid (avsnitt 8.2.3)
- förslag om tid för planering och uppföljning av undervisningen (avsnitt 8.2.4)
- förslag om minsta tid för planering och uppföljning för lärare i fritidshem (avsnitt 8.2.7)
- förslag om minsta tid för planering och uppföljning för förskollärare i förskolan (avsnitt 8.2.8)
- förslag om ikraftträdande och övergångsbestämmelser (avsnitt 10.)

### Förbundet **anser**

- att utredningens konsekvensbeskrivning är undermålig och innehåller felberäkningar samt inte uppfyller regeringsformens krav på beredning av ärenden inför riksdagsbeslut
- att finansieringsprincipen **måste** upprätthållas för att säkra utbildningens kvalitet ur både ett samhälls- och elevperspektiv. Ingripande förslag med stora statliga krav på huvudmännen måste också få en statlig finansiering för att kunna genomföras.

## Övergripande synpunkter

Det är bekräftat att förskollärare och lärare har en sämre arbetsmiljö än jämförbara akademiska yrken. Detta är ett faktum som manar till eftertanke och handlingskraft för de aktörer som har ett ansvar för skolans verksamhet. Detta gäller även Almega Utbildning och verksamheten i fristående förskolor och skolor.

Almega Utbildning anser att ingångarna till utredningen är problematiska och att den inte kommer leda till att lösa de problem som utredningen avser. Utredningens förslag kommer i viss utsträckning försvåra och försämma möjligheterna att förbättra elevernas möjligheter ta till sig kunskaper och det kommer inte på sikt leda till att huvudmännen klarar av att förbättra förskollärarnas och lärarnas arbetsmiljö.

Vi delar övertygelsen av att vi måste avbyråkratisera och minska administrationen för förskollärare och lärare och att vi måste renodla yrket så att mer tid kan läggas med barnen i förskolan och med eleverna i skolan. På ett övergripande plan saknar Almega Utbildning en analys när det gäller på vilket sätt det skulle kunna gå att effektivisera förskollärare och lärares arbetsuppgifter. Här kan också nämnas förslag om en tänkt förenkling men som riskerar att i stället försvåra för lärarna, exempelvis i avsnitt 7.4 om kränkande behandling och trakasserier. Om vi på allvar ska lösa förskollärarnas och lärarnas arbetsmiljö krävs det också att vi ser över vilka arbetsuppgifter som kan digitaliseras och genomföras av AI.

Utredaren har påtalat att elev- och lärarperspektiv inte står i motsats till varandra; det som är bra för lärare är också i förlängningen bra för eleverna. Vi kan dock inte till fullo instämma i detta. När syftet uttalat är att minska arbetsbördan för lärare, riskerar det trots allt att ske på elevernas bekostnad. Det handlar exempelvis om minskad information till elever och vårdnadshavare, bristande möjlighet till uppföljning av elevens utveckling (både rent kunskapsmässigt men också i förhållande till övriga mål i läroplanerna), och risk för bristande uppföljning för både lärare, skolledare och skolhuvudmän när det gäller arbetet med kränkande behandling osv.

Lärares arbetsuppgifter delas precis i enlighet med utredningen in i tre övergripande delar. Undervisning, undervisningsrelaterade moment och övriga arbetsuppgifter. Vi kan

konstatera att det är främst övriga arbetsuppgifter som kraftigt har ökat sedan avregleringen av undervisningsskyldigheten för lärare. Även här behöver det göras en analys av vilka av uppgifterna som kan effektiviseras i syfte att underlätta för lärarna och förbättra för eleverna, snarare än att helt ta bort sådant som ändå innebär elevnytta.

Almega Utbildnings principiella förhållningssätt är att det är fel att i lag och förordning reglera lärarnas undervisningstid. Detta bör avgöras så nära verksamheten som möjligt och kunna anpassas till elevernas behov och huvudmannens pedagogiska idé/inriktning. I det fall tiden ska regleras bör detta vara på lokal nivå och något som anpassas till respektive verksamhet.

Almega Utbildning anser att utredningen har ett allt för statiskt förhållningssätt till undervisning och elevernas kunskapsinhämtning. Den viktigaste faktorn för att eleverna ska kunna ta till sig kunskaper är lärarnas yrkesskicklighet. Vissa lärare kan undervisa mer och andra lärare kan undervisa mindre. På samma sätt har lärare olika behov när det gäller tid till för- och efterarbete för att uppnå samma nivå kvalitet på sin undervisning. I det fall regeringen har ett stort reformutrymme för att lyfta kvaliteten inom svensk skola bör främjande av yrkesskicklighet prioriteras, exempelvis inom ramen för det professionsprogram som nu håller på att etableras och utvecklas.

Almega Utbildning underkänner konsekvensanalysen helt och anser att den är otillräcklig att ha som grund i det fall regeringen avser att gå vidare och reglera lärarnas arbetstid i förordning och lag. Utredningen grundar sig i stort på den TALIS – undersökning som genomfördes 2018. Att ha en undersökning som grund kan ge en uppfattning för vidare beredning, men att vila lagförslag på ett underlag där 555 skolor har funnits med av 7064 skolenheter som finns i Sverige är otillräckligt. I det fall regeringen avser att gå vidare krävs det en djupare analys där den faktiska situationen på Sveriges skolor återfinns i analysen. Det är av största vikt att konsekvenserna för elever, lärare, skolledare och huvudmän är kända innan reformer av denna dignitet genomförs.

Vidare anser Almega Utbildning att de ekonomiska analyserna är svepande och otillräckliga. Timbro har tidigare visat att reformerna är kraftigt underfinansierade. (se exempelvis [DEBATT: Lärartidsutredningen får betyget F](#)). Utredarens förhoppning att kommunerna ska kliva in och finansiera en tilltänkt statlig ambitionshöjning riskerar att leda till sämre förutsättningar för lärare i praktiken. Det finns en uppenbar risk för större elevgrupper och sämre löneutveckling för landets lärare. Därtill riskerar en underfinansiering av reformen kvalitetsförsämringar av utbildningen, vilket är illa ur både ett samhälls- och elevperspektiv.

Nedan lämnar Almega Utbildning synpunkter på förslag i respektive avsnitt. Förbundet tar inte ställning till de förslag i betänkandet som inte kommenteras.

## Synpunkter på de olika förslagen i betänkandet

## Minskade krav på elevnära dokumentation och arbetet mot kränkande behandling

### 6.3.1 Förslag om att informera vid tillfällena som bestäms av förskolan, fritidshemmet eller skolan

**Utredningens förslag på ändring i skollagen:** 3 kap. 3 § skollagen ändras. Ordet fortlöpande i bestämmelsen tas bort. Vårdnadshavare för ett barn i förskolan och eleven och elevens vårdnadshavare i vissa skolformer och fritidshemmet ska informeras om barnets eller elevens utveckling vid tillfällena som bestäms av förskolan, fritidshemmet eller skolan.

**Utredningens förslag på ändringar i läroplanerna:** Formuleringen Läraren ska samverka med och fortlöpande informera föräldrarna om elevens skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling i läroplanerna för grundskolan och anpassade grundskolan ändras till att Läraren ska samverka med föräldrarna och vid tillfällena som bestäms av skolan informera dem om elevens skolsituation, trivsel och kunskapsutveckling.

### 6.3.2 Förslag om att informera om studieresultat, framgångar och utvecklingsbehov

**Utredningens förslag:** Formuleringen Läraren ska med utgångspunkt i föräldrarnas önskemål fortlöpande informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov i läroplanerna för grundskolan och anpassade grundskolan ändras till att *Läraren ska informera elever och hem om studieresultat och utvecklingsbehov.* Formuleringen Läraren ska fortlöpande ge varje elev information om framgångar och utvecklingsbehov i studierna i läroplanerna för gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ändras till att *Läraren ska ge varje elev information om framgångar och utvecklingsbehov i studierna.*

### 6.3.3 Förslag om samtal om barnets utveckling i förskolan

**Utredningens förslag:** 8 kap. 11 § skollagen ändras. Ordet fortlöpande i bestämmelsen tas bort. Personalen i förskolan ska föra samtal med barnets vårdnadshavare om barnets utveckling.

### 6.4.1 Förslag om att minska antalet utvecklingssamtal till minst ett per läsår

**Utredningens förslag:** Utvecklingssamtal i grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ska äga rum minst en gång per läsår. Nuvarande bestämmelser för förskolan och förskoleklassen ändras inte.

**Förbundet tillstyrker förslagen i avsnitt 6.3.1, 6.3.2, 6.3.3 och 6.4.1 med tvekan.**

Förbundet kan se nyttan med att minska ned formkraven och antalet tillfällen till information till barn, elever och vårdnadshavare. Men det är fortfarande av stor vikt med en god kontakt med hemmen och att också ta hjälp av vårdnadshavare för att underlätta undervisningen för deras barn. Det är trots allt vårdnadshavarna som känner sina barn bäst och ofta har "nyckeln" till barnens och elevernas agerande och utveckling. Det kan därför vara kontraproduktivt att minska kontakterna med hemmet när det i stället skulle kunna vara möjligt att effektivisera de moment som innebär dokumentation och "tidstjuvar", exempelvis med digitala hjälpmedel. Det finns också risk att föräldrar känner sig avstängda från information och därmed blir mer påstridiga i sina kontakter med förskolan och skolan. Se här våra förslag i avsnitt 6.7.

Det som utredningen beskriver under avsnitt 6.4.1 om utvecklingssamtalen och skälen för förslaget att minska antalet till ett per år, är precis sådana uppgifter som i hög grad kan

underlättas genom digitala verktyg och med hjälp av AI – det kan innebära att arbetet inför samtalen kan förenklas betydligt, samtidigt som utvecklingssamtalet kan motivera eleven till bättre resultat samt vara relationsskapande och se hur hemmet kan bistå eleven i kunskapsutvecklingen.

### 6.5.1 Förslag om att förtydliga syftet med de skriftliga utvecklingsplanerna

**Utredningens förslag:** Skriftlig individuell utvecklingsplan ska byta namn till skriftlig kunskapsutvecklingsplan. Innehållet i planen ska koncentreras till kunskapsutveckling. Möjligheten att även föra in omdömen om elevens utveckling i övrigt i planen tas bort. De föreslagna ändringarna gäller för samtliga skolformer med krav på skriftliga utvecklingsplaner, det vill säga grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan och sameskolan.

**Förbundet tillstyrker förslaget.**

### 6.7 Förslag om att användningen av digitala system och verktyg i skolväsendet ska utredas

**Utredningens förslag:** Användningen av digitala system och verktyg för information och dokumentation i skolväsendet ska utredas i särskild ordning.

**Förbundet tillstyrker förslagen.**

Som vi anført ovan, anser vi att det behöver ske en bättre analys av vilka av lärarnas elevnära arbetsuppgifter som kan effektiviseras och förenklas, snarare än att tas bort eller minska. Flera av arbetsuppgifterna gällande information lämpar sig väl för att använda digitala hjälpmedel såsom AI. Vi tillstyrker därför utredningens förslag, men hoppas att stödmaterial och kompetensutveckling på området snabbt kan komma till stånd genom exempelvis Skolverkets försorg hellre än att bara invänta en ny utredning.

Därutöver vill förbundet vidarebefordra synpunkter från en av våra större medlemmar, AcadeMedia AB. AcadeMedia arbetar mycket aktivt med frågan om digitalisering och digital kompetens hos både medarbetare och elever. Vi anser att det är viktigt att kunna förstå hur den administrativa bördan kan minska genom att lära sig bättre hur digitala verktyg som AI kan underlätta dokumentation osv. Förbundet delar därför AcadeMedias synpunkter som läggs fram i nedanstående förslag.

- Inför nationella riktlinjer för användning av AI i skoladministration: Skolverket bör få i uppdrag att utveckla vägledningar kring hur AI-stöd (t.ex. för schemaläggning, elevdokumentation och bedömning) kan användas i enlighet med GDPR och skolans uppdrag. Det är i linje med UNESCO:s och EU:s rekommendationer om tydliga etiska ramar och kompetensutveckling för lärare (UNESCO, 2022; EU-kommissionen, 2022).
- Testa AI-baserade assistenter för dokumentation och bedömning: AI kan till exempel hjälpa till att sammanställa underlag till individuella utvecklingsplaner, skapa automatiserade utkast till omdömen baserade på lärarens observationer samt analysera elevresultat. Studier visar att sådana system kan minska tidsåtgång utan att ersätta lärarens professionella omdöme (Holstein et al., 2019; OECD, 2021).

- Standardisera och integrera digitala verktyg: Lärplattformar och elevadministrativa system bör utvecklas med AI-stöd för att minimera dubbelarbete och manuella inslag (OECD, 2023).
- Stärk kompetensutvecklingen inom AI och digitalt arbetssätt: Lärare och skolledare bör erbjudas riktad kompetensutveckling om hur teknik kan användas för att minska arbetsbelastning utan att försämra kvalitet eller rättssäkerhet (Redecker, 2017).
- Säkerställ etiska ramar och ansvarsfördelning: Nationella etiska riktlinjer bör tas fram för AI i skolan, där det klargörs vilket ansvar som ligger på människan respektive tekniken (UNESCO, 2022).

## 7.4 Förslag om att minska krav på dokumentation och tydliggöra personalens ansvar att agera vid kränkande behandling

Förbundet delar i flera avseenden utredningens uppfattningar om att arbetet med att dokumentera och vidarebefordra uppgifter om kränkningar till rektor och huvudmän kan vara tidskrävande och inte fullt ändamålsenligt. Förbundet ställer sig självfallet också bakom vikten av att personalen agerar vid kränkande behandling och inte väljer att titta bort pga. dokumentations- och rapporteringskrav. Som vi påtalat ovan anser vi också att det är viktigt att se till att lärare och skolledning har förbättrade möjligheter att arbeta i digitala system som fungerar och effektiviserar och underlättar dokumentering och anmälningsskyldigheten.

Med det sagt, så bör bestämmelserna om kränkande behandling i dagens författningar inte läsas ensamma, utan tillsammans med bestämmelserna i diskrimineringslagen om trakasserier och diskriminering. Förbundet delar även i detta avseende utredningens bedömning att lagstiftningen bör samordnas. Men eftersom diskrimineringslagen grundar sig på gemensamma EU-bestämmelser är det inte möjligt att i någon större omfattning vidta ändringar där. Det är alltså i så fall bestämmelserna om kränkande behandling som är möjliga att se över i det avseendet.

Redan i dag tjänar alltså lärare och skolledning på att i högre utsträckning se till att arbetsgången vid kränkningar är likartad den som gäller vid trakasserier och diskriminering. Det gör att förslag om att endast allvarigare och upprepade kränkningar ska behöva anmälas hanteras på ett annat sätt än ex. trakasserier, där det inte görs någon skillnad i allvarlighetsgrad utan utredningsskyldigheten uppstår direkt. För en lärare i en situation, där en elev både kränker och trakasserar en annan elev (exempelvis genom att skriva "din tjocka bög" på ett elevskåp), skulle det leda till olika hantering av agerandet. Ibland händer också saker som uppfattas som kränkningar och som inte bedöms som allvarliga eller upprepade, men som i grunden handlar om trakasserier. Det upptäcks kanske inte vid en snabb bedömning, men kan visa sig vid ett närmare samtal kring händelsen. Då finns både skyldighet att agera och rapportera/utreda. Förbundet bedömer därför att det kan leda till ytterligare problem och svårigheter för lärare att behöva tillämpa två olika sorters hantering av kränkningar respektive trakasserier.

Med en minskad rapporteringsskyldighet är risken att missa en upprepade eller allvarlig kränkning också stor. En enskild lärare på skolan har i skedet när något precis händer inte nödvändigtvis klart för sig om detta är en enstaka kränkning eller en upprepade sådan. Flera olika lärare kan ha uppmärksammat kränkningar, men var för sig bedömt att det är en enstaka sådan, trots att det finns ett upprepat mönster för den enskilde eleven. Ingen elev ska riskera att utsättas för kränkningar eller mobbning och skolan har ett mycket stort ansvar för detta. Mobbning sätter så stora spår hos den som är utsatt, att vuxna i skolan i allra största utsträckning måste upptäcka och agera vid mobbning och se de, ibland subtila men inte desto mindre allvarliga, systematiska kränkningar en elev kan

utsättas för. Att då inte ha ett sammantaget system för kränkningar, som var för sig kan uppfattas som mindre allvarliga, riskerar att lämna eleven i sticket.

Däremot delar vi bestämt utredningens uppfattning av att exempelvis Barn- och elevombudets (BEO) dokumentationskrav och möjlighet att styra i efterhand behöver ses över och att BEO:s roll behöver diskuteras. Dokumentationskraven och kraven på vidtagna åtgärder vid skolan från BEO vid anmälda kränkningar är betydligt mer omfattande än Diskrimineringsombudsmannens, trots lika skarp lagstiftning. Det är något som förbundet anser behöver åtgärdas. Här borde också i högre utsträckning huvudmannens egen klagomålshantering utnyttjas, innan BEO gör en omfattande utredning av ärendena. Här är det lämpligt med att BEO gör en första gradering i form av om ärendet avser en enklare kränkning eller allvarliga och upprepade kränkningar. Vid en mindre allvarlig kränkning bör huvudmannens egen klagomålshantering i första hand utnyttjas.

Mot den bakgrunden lämnar vi följande synpunkter på avsnitten i kap. 7.

#### **7.4.1 Personalens ansvar för att uppmärksamma och hantera kränkande behandling ska tydliggöras**

**Utredningens förslag:** Personalens ansvar för att aktivt motverka kränkande behandling inom utbildningen enligt 1 kap. 5 § skollagen flyttas till en ny bestämmelse i 6 kap. skollagen. Bestämmelsen formuleras om i syfte att förtydliga att ansvaret innefattar att uppmärksamma och agera för att hantera alla former av kränkande behandling. Utöver skolväsendet gäller den nya bestämmelsen även i annan verksamhet enligt skollagen.

**Förbundet tillstyrker förslaget.**

#### **7.4.2 Anmälningsskyldigheten ska begränsas till sådan kränkande behandling som är allvarlig eller upprepade**

**Utredningens förslag:** 6 kap. 10 § skollagen ändras. Personalens anmälningsskyldighet ändras till en informationsskyldighet. Personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för allvarlig eller upprepade kränkande behandling ska informera rektorn om detta. Personal som får kännedom om att ett barn eller en elev anser sig utsatt för kränkande behandling av någon i personalen ska också informera rektorn om detta. Lärare och förskollärare ska inte särskilt pekas ut som ansvariga för att informera rektorn. Rektorns anmälningsskyldighet och huvudmannens utrednings- och åtgärdsskyldighet ska gälla samma uppgifter som omfattas av personalens informationsskyldighet. Personalens och rektorns skyldighet att anmäla trakasserier och sexuella trakasserier flyttas från skollagen till diskrimineringslagen, men ändras inte i sak.

**Förbundet avstyrker förslaget, med hänvisning till vad som ovan anförts.**

#### **7.4.3 Kravet på samband med verksamheten ändras till i verksamheten**

**Utredningens förslag:** Skyldigheten att informera, anmäla, utreda och åtgärda fall av kränkande behandling gäller om ett barn eller en elev anser sig ha blivit utsatt för kränkande behandling i verksamheten.



Förbundet tillstyrker förslaget.

## Förslagen om reglering av lärares och förskollärares undervisningsuppdrag

### 8.2.1 Förslag om att lärares och förskollärares undervisningsuppdrag regleras

**Utredningens förslag:** Lärares och förskollärares undervisningsuppdrag ska definieras i skollagen. I undervisningsuppdraget ingår undervisning samt planering och uppföljning av undervisningen.

*För förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan ges regeringen ett bemyndigande att meddela föreskrifter om omfattningen av tiden för undervisningsuppdraget.*

*För förskolan, fritidshemmet och kommunal vuxenutbildning ges regeringen ett bemyndigande att meddela föreskrifter om den minsta omfattningen av tiden för planering och uppföljning av undervisningen.*

Det tydliggörs i befintliga mellanrubriker i skollagen när bestämmelser handlar om elevernas undervisningstid.

I en ny förordning definieras undervisningstid som den tid som lärare och förskollärare lägger på att genomföra undervisningen. Tid för undervisningsuppdraget definieras i samma förordning som den tid som lärare och förskollärare lägger på att planera, genomföra och följa upp undervisningen.

Förbundet tillstyrker delvis förslagen.

Vi välkomnar förslaget att **tydligare definiera undervisningsuppdraget** i skollagen och **tillstyrker** det förslaget.

Däremot **avstyrker** förbundet förslagen om att **ge regeringen ett bemyndigande att meddela föreskrifter om omfattningen av tiden** för undervisningsuppdraget, liksom minsta tid för planering och uppföljning av undervisningstiden, dvs. de avsnitt som markerats med kursiv text i ovanstående ruta.

Skälet till att förbundet avstyrker ett sådant bemyndigande är den absoluta bedömningen att den frågan bör avgöras mellan arbetsmarknadens parter. Det är däremot viktigt att det undervisningsuppdraget definieras tydligt i skollagen och att parterna därmed behöver förhålla sig till den tid som kan behövas för både undervisning såväl som planering och uppföljning av undervisningen.

### 8.2.2 Tiden för lärares undervisningsuppdrag ska viktas med hänsyn till olika förutsättningar

**Utredningens förslag:** Vid bedömningen av omfattningen av tiden för en lärares undervisningsuppdrag i förskoleklass, grundskolan, anpassade grundskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning ska hänsyn tas till:

- elevgruppernas storlek,
- antalet elever som läraren regelbundet möter i undervisningen,
- antal elever i behov av särskilt stöd, samt
- andra omständigheter av betydelse för elever eller lärare.

Förbundet tillstyrker förslaget.



Förbundet instämmer helt med utredningen att vid bedömningen av omfattningen av tiden för en lärares undervisningsuppdrag måste hänsyn tas till en rad olika faktorer som påverkar hur fördelningen av undervisningsuppdraget ska gå till. Här finns risk att förslaget kommer att begränsa de faktorer som rektor tar hänsyn till, så att inte andra viktiga faktorer beaktas, trots sista punkten i förslaget. Rektorn, med kännedom om både sin personal och de förutsättningar som skolenheten verkar i, är förstuds den som kan göra de bästa bedömningarna av vilka faktorer som behöver beaktas och inte minst utifrån den enskilde lärarens erfarenhet och kompetens. Den enskilde lärarens förutsättningar att hantera undervisningsuppdraget menar vi är den enskilt viktigaste faktorn vid sådana bedömningar. Exempelvis måste en nyexaminerad lärare ges möjligheter att kunna använda mer tid för planering och uppföljning av undervisningen, än en rutinerad och undervisningsskicklig lärare. Likaså måste hänsyn tas till de olika ämnen lärarna undervisar i.

Men förbundet kan också se att just det här förslaget visar på ett felaktigt tänk från både regeringens sida via direktiven och utredningens förslag när det gäller reglering av tiden för lärares undervisningsuppdrag. Det är väsentligt att arbetsmarknadens parter kan komma överens om en grund för omfattningen av tiden, där stöd kan hämtas från en reglering i skollagen om vad undervisningsuppdraget består av. Men utredningens förslag ovan visar tydligt på **behovet av flexibilitet och möjligheter att anpassa undervisningsuppdraget**. Det är ganska uppenbart vilka svårigheter som uppstår när staten i nationella bestämmelser vill reglera tiden för undervisningsuppdraget när så många fler lokala faktorer spelar roll.

### 8.2.3 Förslag om högsta omfattning av lärares undervisningstid

**Utredningens förslag:** Vid heltidstjänstgöring ska en lärares planerade undervisningstid under ett läsår som högst vara inom intervallet

1. 550–650 timmar för lärare i förskoleklass, årskurserna 1–6 i grundskolan, anpassade grundskolan och sameskolan, samt årskurserna 1–7 i specialskolan,
2. 500–600 timmar för lärare i årskurserna 7–9 i grundskolan och anpassade grundskolan samt årskurserna 8–10 i specialskolan,
3. 450–550 timmar för lärare i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan, förutom för lärare som undervisar i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad profil, samt
4. 450–650 timmar för lärare i gymnasieskolan och anpassade gymnasieskolan som undervisar i karaktärsämnen som har en yrkesinriktad profil.

**Förbundet avstyrker förslaget.**

Vi avstyrker förslaget med hänvisning till vad vi ovan anför. Förbundet anser att det i stället är arbetsmarknadens parter som tillsammans ska komma fram till hur frågan om omfattningen i tid av undervisningsuppdraget och dess olika delar ska lösas.

### 8.2.4 Förslag om tid för planering och uppföljning av undervisningen

**Utredningens förslag:** För planering och uppföljning av undervisningen ska det för lärare som undervisar i förskoleklassen, grundskolan, anpassade grundskolan, sameskolan, specialskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och kommunal vuxenutbildning som huvudregel avsättas tid som minst motsvarar undervisningstiden. För lärare i årskurs 7–9 i grundskolan, årskurs 8–10 i specialskolan, anpassade gymnasieskolan, och inom kommunal vuxenutbildning på grundläggande nivå och som anpassad utbildning på gymnasial nivå ska det utöver huvudregeln avsättas ytterligare

minst 10 procent av undervisningstiden för planering och uppföljning av undervisningen. För lärare i gymnasieskolan och inom kommunal vuxenutbildning på gymnasial nivå ska det utöver huvudregeln avsättas ytterligare minst 20 procent av undervisningstiden för planering och uppföljning av undervisningen. Vid bedömningen av omfattningen av tiden för planering och uppföljning ska hänsyn tas till de faktorer som anges i 8.2.2.

**Förbundet avstyrker förslagen.**

Då förbundet avstyrker en nationell reglering i lag för omfattningen av undervisningsuppdraget, blir vårt avstyrkande av dessa förslag en följd av det.

### **8.2.7 Förslag om minsta tid för planering och uppföljning för lärare i fritidshem**

**Utredningens förslag:** För lärare ska det vid heltidstjänstgöring i fritidshemmet avsättas minst 5 timmar per vecka för planering och uppföljning av undervisningen i fritidshemmet. Vid bedömningen av hur mycket tid som ska avsättas för planering och uppföljning av undervisningen ska hänsyn tas till elevgruppernas storlek, antal lärare i elevgruppen, antal elever i behov av stöd samt andra omständigheter av betydelse för elever eller lärare i fritidshemmet.

**Förbundet avstyrker förslaget.**

Almega utbildning anser planeringstid för lärare i fritidshem ska avgöras lokalt. Vi avstyrker därför förslaget. I det fall regeringen går vidare med förslaget behöver kompetensförsörjningen och finansieringen säkras.

### **8.2.8 Förslag om minsta tid för planering och uppföljning för förskollärare i förskolan**

**Utredningens förslag:** För förskollärare ska det vid heltidstjänstgöring i förskolan avsättas minst 5 timmar per vecka för planering och uppföljning av undervisningen. Vid bedömningen av hur mycket tid som ska avsättas för planering och uppföljning av undervisningen ska hänsyn tas till barngruppernas storlek, antal förskollärare i barngruppen, antal barn i behov barngruppen, antal barn i behov av stöd och andra omständigheter av betydelse för barn eller förskollärare.

**Förbundet avstyrker förslaget.**

Almega utbildning anser planeringstid för förskollärare ska avgöras lokalt. Vi avstyrker därför förslaget. I det fall regeringen går vidare med förslaget behöver kompetensförsörjningen och finansieringen säkras.

## **8.5 Huvudmän och rektorer ska ges stöd i att skapa förutsättningar för undervisningsuppdraget**

**Utredningens förslag:** Skolverket ska ges i uppdrag att ta fram stödmaterial som kan ge såväl stöd som inspiration i arbetet med att planera och organisera för förskollärares och

lärares undervisningsuppdrag, samt för organisation av viktiga kringfunktioner för förskolans och skolans större uppdrag.

**Förbundet tillstyrker förslaget.**

## 10. Ikraftträdande och övergångsbestämmelser

**Utredningens förslag:** Ändringarna i diskrimineringslagen och skollagen ska träda i kraft den 1 juli 2027. Ändringarna i läroplanerna för förskolan, grundskolan, anpassade grundskolan, specialskolan, sameskolan, gymnasieskolan, anpassade gymnasieskolan och vuxenutbildningen ska träda i kraft den 1 juli 2027. Förordningen om omfattningen av tiden för lärares och förskollärares undervisningsuppdrag ska träda i kraft den 1 juli 2027.

**Utredningens bedömning:** Det finns inte något behov av övergångsbestämmelser

**Förbundet avstyrker förslagen.**

Förbundet avstyrker bestämt en nationell reglering av omfattningen i tid av undervisningsuppdraget. Men även om de förslagen införs, så anser vi att tiden för ikraftträdandet är alldeles för snäv. Det kräver omfattande förändringar i lagstiftningen och tillämpningen av dessa kräver tid för framtagande av stödmaterial och implementering hos huvudmännen. Det tillsammans med förslagen om alla andra reformer för skolväsendet gör att ikraftträdandet bör senareläggas så att både skolmyndigheter och huvudmän får möjligheter att kunna tillämpa bestämmelserna på ett bra sätt.

## Synpunkter på konsekvensbeskrivningarna

I princip hela utredningens konsekvensbeskrivning vilar på den internationella studien TALIS från 2018. Bortsett från att studien har ett förhållandevis stort antal år på nacken, har studien aldrig haft till syfte att kunna utgöra grund för beräkning av antalet undervisningstimmar i svensk utbildning.

TALIS fokuserar på hur yrkesvardagen ser ut för lärare och rektorer i grund- och gymnasieskolan. TALIS-rapporterna presenterar och analyserar svenska lärares och rektors bild av hur deras villkor och förutsättningar för att bedriva god undervisning ser ut, i relation till lärare och rektorer i andra länder. TALIS står för The Teaching and Learning International Survey. Sverige har deltagit 2013 och 2018. TALIS är alltså en bra studie för att kunna göra internationella jämförelser på en övergripande nivå.

I TALIS 2018 deltog endast **555 svenska skolor** i låg- och mellanstadiet, högstadiet samt i gymnasieskolan. **Totalt finns ca 7000 grund- och gymnasieskolor** i Sverige. Det innebär att endast ca 12 procent av Sveriges skolor deltog i studien. Det i kombination med studiens ålder innebär att det är helt omöjligt att använda den som grund för bedömning av konsekvenser för så ingripande förslag som att författningsmässigt reglera lärares omfattning i tid av sitt undervisningsuppdrag. Regeringsformen ställer höga krav på beredning av förslag inför riksdagsbeslut. Förvisso föreslås att regeringen är den som i förordning ska fatta beslut om reglering av tid för undervisningsuppdraget. Men det är ändå riksdagen som ska besluta om själva förslagen ska bli verklighet. Då bedömer Almega Utbildning att utredningen inte uppfyller kraven på tillräcklig beredning enligt regeringsformen.

När det gäller de ekonomiska konsekvenserna är beredningen ännu mer undermålig. Såvitt vi kan bedöma har utredningen räknat fel på väsentliga punkter. Om vi ändå utgår

från beräkningarna från TALIS 2018, uppskattar utredningen en minskning av antalet timmar för undervisningsuppdraget enligt följande.

| Skolform                 | TALIS 2018 (h/år) | Förslag (h/år) | Minskning i timmar | Minskning i % |
|--------------------------|-------------------|----------------|--------------------|---------------|
| <b>Grundskola åk 1–6</b> | 676               | 600            | 76                 | 11,2%         |
| <b>Grundskola åk 7–9</b> | 641               | 550            | 91                 | 14,2%         |
| <b>Gymnasieskola</b>     | 605               | 500            | 105                | 17,4%         |

Om man då gör en beräkning av den genomsnittliga minskningen i procent av tiden och översätter den till behovet av antalet nya lärare kommer utredningen fram till att det kommer att behövas ca **7 200 nya lärare** för att motsvara sänkningen av tid i undervisningsuppdraget.

Dessvärre måste detta vara en total felräkning. Såvitt vi kan se och bedöma blir det med den genomsnittliga minskningen i stället ett behov av drygt **20 000 nya lärare**, se nedanstående beräkning.

| Skolform               | Nuvarande lärare (FTE) | Genomsnittlig minskning | Nya lärare (FTE) |
|------------------------|------------------------|-------------------------|------------------|
| Grundskola åk 1–6      | 45 000                 | 12 %                    | 6 136            |
| Grundskola åk 7–9      | 35 000                 | 14 %                    | 5 698            |
| Gymnasieskola          | 35 000                 | 17 %                    | 7 180            |
| Anpassad grundskola    | 5 000                  | 14 %                    | 814              |
| Anpassad gymnasieskola | 2 000                  | 17 %                    | 410              |
| <b>Totalt</b>          | <b>122 000</b>         |                         | <b>20 238</b>    |

I stället för minskningen av antalet timmar, som enligt utredningen motsvaras av kostnader på ca **2,5 miljarder kronor**, gör vår beräkning att minskningen av tid i stället gör att kostnaden uppgår till oerhörda **14 miljarder kronor** för att finansiera reformen med nationellt reglerad tid för undervisningsuppdraget. Därtill kommer att lärarbristen innebär att dessa nya tjänster rimligen inte kommer att kunna tillsättas med behöriga lärare - vilket kommer att påverka undervisningens kvalitet och medföra risk för att allvarligt försämra elevernas kunskapsutveckling.

Därutöver finns ingen kostnadsberäkning i utredningens konsekvensbeskrivning när det gäller planeringstiden för förskollärare i förskola och lärare i fritidshemmet. Där finns dock ett antal timmar angivna och vid en grov beräkning kan kostnaden för planeringstiden uppskattas till ytterligare ca **2,5 miljarder kronor**.

Den så kallade finansieringsprincipen innebär att när staten lägger förslag som ålägger kommuner och andra huvudmän att utföra ett uppdrag på ett visst sätt, så måste också medfölja en finansiering som gör det möjligt att utföra det statliga uppdraget. Om kostnaderna för en nationell reglering av tid för undervisningsuppdraget enligt den utredning som har att bereda förslagen inför riksdagsbeslut uppgår till 2,5 miljarder kronor, men andra beräkningar kan visa på en mångdubbel kostnad, närmare 16 miljarder kronor, måste utredningens ekonomiska konsekvensbeskrivning allvarligt ifrågasättas. För att upprätthålla god kvalitet på undervisningen och beakta elevers rätt till god kunskapsutveckling måste nya beräkningar ske av kostnaderna samt statens uppdrag till huvudmännen få en rimlig finansiering för att kunna utföras.

**För Almega Utbildning****x**

Andreas Mörck  
Förbundsdirektör

**x**

Gudrun Rendling  
Förbundsjurist